

DOI: 10.15330/ukrst.20.173-183

УДК 811.161.2

ДИНАМІКА МОВЛЕННЯ ПОКУТЯН (НА МАТЕРІАЛІ НАЗВ ОДЯГУ)

Оксана ГАВАДЗИН

кандидат філологічних наук, провідний фахівець

Навчально-наукового інституту українознавства

при ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

E-mail: fil-oks@ukr.net

ORCID ID: 0000-00027697-4800

Research ID: N-1624-2018

У статті досліджено динамічні процеси в говірках Покуття на матеріалі однієї лексико-семантичної групи. Виокремлено причини змін в лексичній системі, а саме: позамовні зміни, спричинені міграційними процесами, розвитком матеріальної культури, модернізацією життя тощо та мовні чинники, які проявляються архаїзацією лексем, міжмовними й міждіалектними контактами і т. ін. Серед частих мовних перетворень є зміни семантичного обсягу лексем (семантизація, десемантизація, транссемантизація), перенесення значень (метафори-зація, метонімізація), внаслідок чого семантичний обсяг слів може зазнавати розширення, звуження або трансформації. Окреслено перспективи вивчення діалектної мови Покуття. Визначено особливості динаміки мовлення покутян на прикладі назв поясного одягу.

***Ключові слова:** динамічні процеси, говірка, діалектне мовлення, атлас української мови, ареал Покуття.*

Постановка проблеми. Дослідження динамічних процесів у сучасному говірковому мовленні є актуальним і багатоаспектним. Діалектологів цікавлять причини, напрямки, темпи змін у говорах.

На діалекти вагомо впливають культура, наука, техніка, економічний стан, зв'язки населення з іншими етносами тощо. Нові тенденції у мовленні несуть нові назви. Однак змінюючись в залежності від конкретних умов, говори разом з тим впродовж багатьох століть зберігають і свої давні риси.

Рухливість та змінність слова в часі дозволяє виявити його динамічні властивості.

Метою статті є лексико-семантичний аналіз одного сегмента побутової лексики Покуття.

Виклад основного матеріалу. Дослідження окремих діалектних зон є актуальним у сучасній лінгвістиці. Покуття є і залишається скарбницею великих лексичних покладів. Цікаво і різноманітно в покутських говірках представлена побутова лексика, зокрема назви одягу, взуття, головних уборів, прикрас.

Ще в XIX столітті О. Кольберг зазначав «що майже кожне село, хутір на Покутті поряд із спільними рисами має свої відмінності, котрі ще зовсім не вивчені. В першу чергу спостерігаємо це в одязі...» (Кольберг, 307).

Побутова лексика належить до широко вживаних пластів словникового складу, характеризується динамічністю й різними семантичними процесами.

На лексичному рівні найбільш помітно перехрещуються говіркові елементи, які не однаково реалізуються у мовленнєвій практиці різних соціальних груп населення сучасного Покуття. Спостерігаючи за цим процесом, можемо виділити вагомі динамічні явища. Погоджуємося з дослідницею Г. Козачук, яка виділяє три основні типи мовлення діалектоносіїв. Перший тип характерний для представників найстаршого покоління... Для представників цієї групи вживання діалектних лексичних реліктів є природним, хоча нерідко вони знають літературні відповідники. Другий тип мовлення властивий переважно людям середнього віку, які беруть активну участь у виробництві та промисловості, у громадському та культурному житті села... Ця група людей відчуває, що говірка не є нормою мовлення, а тому намагається свідомо не розмовляти нею і переходить на загальнонародне літературне мовлення, інколи не позбавлене місцевих рис. Третій тип мовлення близький до літературного і багато в чому збігається з ним. Це переважно мовлення місцевої інтелігенції і тієї частини населення, яка твердо засвоїла норми літературної мови... Слід зазначити, що виділення цих трьох типів мовлення умовне, оскільки між ними не можна встановити чітких меж [10, 45–46].

У говірках Покуття спостерігаємо за динамічними мовленнєвими процесами на матеріалі виділених лексико-семантичних груп, зокрема загальних назв одягу, назв верхнього одягу, назв плечового одягу, назв поясного одягу, назв взуття, назв головних уборів, а також назв прикрас. Компоненти цих груп об'єднані на підставі спільності чи близькості семантики і водночас протиставляються багатьма диференційними ознаками.

Досить продуктивною у цьому плані виявилася лексико-семантична група назв поясного одягу Покуття.

Матеріалом для вивчення послужили власні польові записи лексики, зібрані на Покутті в говірках Тлумацького, Коломийського, Городенківського та Снятинського районів Івано-Франківської області за спеціально укладеним питальником.

У покутських говірках ми зафіксували назви на позначення поясного одягу жінок та чоловіків.

Зазвичай, покутянки носили спідницю з запаскою, підперезану крайкою.

Для пошиття спідниць використовували різні матеріали. З уст респондентів довідуємося про такі назви спідниць: *пл'уше(о)ва сп'ідниц'і* (Хот., Лука, Як., Пот., Гор.), *оксам'ітова сп'ідниц'і* (Уг., Рун.), *сам'ітова сп'ідниц'і* (Ол., Гос., Як., Бук., Пет., Матеїв., Будз.), *струк'сова сп'ідниц'і* (Уг., Кор., Чер., Гос., Вор.), *сп'ідниц'і сати'нова* (Уг., Будз., Бор., Гос., Вин., Гор., Коп., Тр.), *сати'н'кова сп'ідниц'і* (Кор., Уг., Чер., Гв., Коп., Вор.), *пар'чева сп'ідниц'і* (Уг., Будз., Бор., Гос., Вин., Гор., Коп., Тр.).

Покутська спідниця привертала увагу барвистими малюнками, вишитими узорами.

Назви *ша(и)л'інова сп'ід'ниці* (Бор., Пот., Хот., Гор., Гос., Уг., Тул., Чер., Вин., Реп., Лука, Об., Глуш., Як., Кор., Корол.), *шал'ін'їука* (Ол., Реп.) фіксуються на позначення спідниці в квіти.

На обстеженій території виявлено найменування *фуст'кова сп'ід'ниці* (Гос., Хот., Уг.), яке вживається для називання поясного вбрання жінки, пошитого з тканини в квіти. У говірковому мовленні простежуємо, що, в поодиноких випадках, ця назва є синонімічною до назви *шал'інова сп'ід'ниці*.

Відносно малюнку, зображеного на спідниці, розрізняють такі назви, *сп'ід'ниці у 'хмари*^е (Кор. Чер., Уг.), *гарбу'зова сп'ід'ниці* (Кор. Чер. Уг.), *сп'ід'ниці з прутами*^е (Уг., Гос.).

На Покутті носили також спідниці, зібрані у складки різного розміру.

Спідниця в дрібні складочки на території дослідження позначається лексемами *р'ішена сп'ід'ниці* (Як., Гор., Лука), *пл'ісе'рі(о)ука* (Об., Реп., Кн., Гор.), *гоф'рована сп'ід'ниці* (відома по всій території). Серед зазначених назв в буковинських говірках трапляється назва *пліси'ровка* (СБГ, 431).

На обстеженій території найменування *фал'дована сп'ід'ниці* (Хот., Уг., Рак., Реп., Нов., Жив., Кор., Рун., Вор., Чер.) позначає спідницю у широкі складки. Ареал поширення назви продовжується в буковинських говірках, де вона функціонує як *спід'ниці у 'фалди*, а *'фалда*, *'фалба* вживається у значенні 'складка на спідниці, платті, порт'єрах' (СБГ, 577).

Проаналізовані назви покутських спідниць давно відійшли до пасивної лексики. Їх вживають тільки старші люди.

Покут'янки разом із спідницею носили поясний одяг, що складався з двох полотнищ, з яких одне було прикріплене позаду, інше одягалось спереду, або одного полотнища спереду. Такий вид одягу позначався лексемами *'запаска*, *фар'тух*, *'оти'нка*, *'прити'нка*, *пе'ре'д'ник*, *'гор'батка*, *'фота*.

Лексема *'запаска* вживається по всій обстеженій території, але тільки у мовленні старшого покоління. Запаску виготовляли переважно з вовняної тканини. У будні дні вона захищала одяг від забруднення. У неділю та свята носили запаски оздоблені вишивкою, тороками тощо. У літературній мові зафіксована назва *'запаска* як '1. Жіночий одяг у вигляді шматка тканини певного розміру перев. вовняної, що використовується замість спідниці для обгортання стану поверх сорочки. 2. діал. Фартух' (СУМ, III, 247). Ареал лексеми *'запаска* продовжується і в інших українських говорах, наприклад, гуцульських (ГГ, 77), буковинських (СБГ, 138), бойківських (Онишкевич, I, 279), наддністрянських (Шило, 123) та інших.

Паралельно з назвою *'запаска* поширена лексема *фар'тух*, яка й досі є активно вживаною. Слова *фар'тух* і *'запаска* в говірковому мовленні позначають одну і ту ж реалію, в поодиноких випадках фартух шився з нагрудником. Словник української мови фіксує нормативне значення назви *фар'тух* 'жіночий одяг у вигляді шматка тканини певного розміру та фасону, який одягають спереду на сукню, спідницю, щоб запобігти забрудненню їх' і зах. значення 'спідниця з ситцю або пофарбованого полотна' (СУМ, X, 566). Для назви *фар'тух* відзначаємо паралелі в буковинських говірках як 'спідниця з ситцю або пофарбованого полотна' (СБГ, 582), у

бойківських говірках як ‘спідниця з грубого домашнього полотна’, ‘будь-яка спідниця’, ‘весільна спідниця з білого полотна’ (Онишкевич, II, 328), у наддністрянських говірках як ‘1. Фартух. 2. Спідниця. 3. Добудова до столу із продовженим дахом (для зберігання соломи, конопель, полови тощо)’ (Шило, 261).

Як показує зібраний матеріал, на Покутті вживають лексеми *‘отинка’* (Тул., Лука, Заб., Зад, Нов., Жив., Рун., Вор.) та *‘притинка’* (Ол., Бук.) на позначення жіночого поясного одягу типу запаски. Слово *‘отинка’* в СУМ подано як діалектне із значеннями ‘1. Плахта, запаска. 2. Фартух.’ (СУМ, V, 709). Назву *‘притинка’* засвідчено в бойківських (Онишкевич, II, 142), наддністрянських говірках (Шило, 216).

Лексема *‘не^нре^ндник’* (Реп.) позначає запаску, прикріплену спереду. Слово *‘передник’* також збережене в буковинських (СБГ, 399), в західнополюських говірках (Аркушин, II, 37).

Побутує на Покутті і лексема *‘горба(о)тка’* (Прут., Кн., Тул., Заб., Дж.), як ткане полотнище, яким обмотувалася нижня частина тіла жінки. У літературній мові присутня лексема *‘горбатка’* як «діалектне слово» у значенні «спідниця» (СУМ, II, 126). Назву *‘горботка’* також фіксує Словник буковинських говірок у значенні ‘вид плахти, витканої з різнокольорових ниток, обгортка’ (СБГ, 74). У наддністрянських говірках лексеми *‘горбатка’*, *‘гоботка’* позначають спідницю із двох пілок (Шило, 95), (Шило, 93).

Слово *‘фота’* (Гор., Корол., Хот., Чер., Гор., Рак., Коп.) функціонує в покутських говірках як жіночий поясний одяг, що складається з двох полотнищ. Ізогласа назви *‘фота’* продовжується в буковинських говірках у значенні ‘кольорова запаска’ (СБГ, 598), в наддністрянських говірках у двох значеннях ‘1. Обгортка із двох пілок, яку носять замість спідниці. 2. Див. запаска’ (Шило, 263).

Назви *‘запаска’*, *‘отинка’*, *‘притинка’*, *‘не^нре^ндник’*, *‘горбатка’*, *‘фота’* давно стали застарілими. У сучасному мовленні покутян активно функціонує тільки номінація *‘фар’тух’*.

Чоловіки на Покутті носили штани різноманітної форми та крою. Назва *‘шта’ни’* поширена по всій обстеженій території. Вона досі часто вживається у мовленні молодшого, середнього та старшого покоління. Лексема *‘шта’ни’* функціонує в літературній мові у значенні ‘1. Одяг (перев. чоловічий), який має дві довгі або короткі холоші й закриває нижню частину тулуба та ноги’ (СУМ, XI, 534).

Синонімічною назвою до слова *‘шта’ни’* на території Покуття є лексема *‘сподн’і’*. Назва вийшла з ужитку. Цікаво, що у гуцульських говірках найменування *‘сподні’* також збережено як ‘штани з фабричної тканини’ (ГГ, 176), а в буковинських говірках як ‘верхні штани (брюки)’ (СБГ, 513), в лемківських говірках як ‘штани’ (Пиртей, 289).

Матеріалом виготовлення мотивовані назви *‘ва’тован’і’*, *‘ват’ін’і’* *‘шта’ни’* (назви відомі по всій обстеженій території) та *‘полотн’ін’ки’* (Гос., Гв., Вор., Уг.). У наддністрянських говірках вживається лексема *‘ва’тованці’* у значенні ‘штани на ваті’ (Шило, 67).

Лексема *'райтки'* (Реп., Хот., Коп., Тр., Вор., Гор., Корол., Пот.) відома з семантикою 'штани широкі на стегнах, а від коліна вужчі'. У літературній мові присутня назва *галі'фе* у значенні ідентичному з говірковим 'штани особливого крою, що обтягують литки та коліна і дуже розширюються на стегнах' (СУМ, II, 20). Лексема *'райтки* як 'штани-галіфе' зафіксована в буковинських говірках (СБГ, 449) та в наддністрянських говірках (Шило, 224).

На Покутті відомі назви *кал'соні'*, *кал'і'соні'* (Чер., Лук. Гос., Як., Ол., Бук., Пет., Будз., Мос., Жив., Реп., Рак., Гор., Лук., Корол., Вин., Вор., Уг., Рун., Гв., Бал., Кн., Тул., Прут., Зад.), що позначають теплі штани, які чоловіки одягали під основні штани в холодну пору. У літературній мові присутня назва *каль'соні* 'те саме, що підштанки' (СУМ, IV, 80]. Назву *калі'соні* виявлено в лемківських говірках із значенням 'підштанки, кальсоні' (Пиртей, 129).

Назва *під'штани'ки'* (Ст. Кр., Об., Хот., Гос., Як., Ол., Бук., Пет., Будз., Мос., Жив., Реп., Рак., Гор., Глуш., Лук., Вин., Вор., Чер., Уг., Рун., Гв., Бал., Кн., Тул., Прут., Заб., Зад., Дж.) переважно вживається у мовленні середнього та молодшого покоління. У літературній мові присутня назва *під'штаники* у значенні 'розм. Те саме, що підштанки', а *під'штанки* 'розм. Чоловіча білизна; спідні' (СУМ, VI, 527).

Архаїчною стала назва *'гач'і*, яка позначала сукняні штани на щодень. У літературній мові слово *'гачі* фіксується як 'штани' з позначкою 'діалектне' (СУМ, II, 42). Назва *'гачі* трапляється в гуцульських говірках 'штани (перев. з домотканого полотна або сукна)' (ГГ, 44), в буковинських говірках 'верхні чоловічі штани з сукна домашнього виробу' (СБГ, 69), в бойківських говірках *'гачі, 'гачі* 1. 'підштанки', 2. 'штани з грубого полотна на літо' (Онишкевич I, 162), в наддністрянських говірках *'гачі* '1. Чоловічі нижні штани; кальсоні. 2. Старі штани' (Шило, 101).

У мовленні покутян середнього та молодшого покоління трапляються назви *ло'с'іні'*, *спор'ти'євн'і штані'*, *спор'ти'євн'і*, *'дж'інсові штані'*, *'дж'інси*, *'бр'ідж'і*, *'шорти'*.

Важлива складова народного вбрання Покуття – пояс. Пояс був необхідною деталлю для пов'язування верхнього одягу, закріплення чоловічих штанів, його носили жінки для підтримання спідниць і фартухів.

Поширеними були пояси, що найменовувалися лексемами *оч'кур*, *'ре'м'ін'*, *'кра(е)жка*, які давно вийшли з активного вжитку.

Шнурок, який підтримував штани, спідницю називали *оч'кур* (вживається по всій обстеженій території у мовленні старшого покоління). Нормативним є значення 'пояс або шнур, яким стягують штани або шаровари для підтримання їх' (СУМ, V, 834). У гуцульських говірках присутні назви *воч'кур* (*вуч'кур*, *оч'кур*, *уч'кур*) > а // *'гачник* у значенні 'мотузок з прядива або шерсті для підв'язування штанів' (ГГ, 41). У буковинських говірках фіксується назва *уч'кур*. у такому ж значенні 'мотузка, якою підперізують штани' (СБГ, 574). У наддністрянських говірках лексема *вуч'кур* засвідчена як 'очкур' (Шило 2008, 88). У західнополіських виявлена назва *гач'кур* в значенні 'очкур' (Аркушин, I, 87).

Назва *ре'м'ін* (Чер., Бор., Реп., Гор., Уг., Вор., Гос., Коп., Заб., Бал., Тр.) вживалася на позначення шкіряного пояса. У літературній мові назва *ремін* присутня в трьох значеннях '1. Довга смужка обробленої шкіри. // Шкіряний пояс. 2. заст. Широкий шкіряний пояс з сумочкою при ньому. 3. Довга смужка шкіри або цупкої тканини, що використовується для передачі руху від одного шків до іншого' (СУМ, VIII, 502). У значенні 'шкіряний пояс' назву *ремін* фіксуємо в гуцульських (ГГ, 162), бойківських говірках (Онишкевич, II, 174). У наддністрянських говірках вживається лексема *ре'мінік* у значенні 'шкіряний пояс' (Шило, 225).

На позначення пояса, тканого з різнокольорових вовняних ниток, вживають назву *кра(е)жка* (відома по всій території Покуття). Словник української мови фіксує слово *крајка* як '1. Крайня частина чогось. 2. Вузенька щільно виткана смужка по краях тканини, нерідко з іншої, грубішої пряжі. 3. заст. Жіночий пояс із грубої (переважно вовняної) кольорової пряжі' (СУМ, IV, 321). У наддністрянських говірках засвідчена ця назва у значенні 'широкий шерстяний пояс із китицями' (Шило, 152). У західно-поліських говірках найменування *крајка* зафіксоване зі семантикою I. 'тканий жіночий або чоловічий пояс для підперезування; 2 'поперечна кольорова смужка, виткана на полотнищі' (Аркушин, I, 250).

У межах номінацій покутського поясного одягу виявлено такі мотиваційні моделі:

- «матеріал > поясний одяг» (*пл'у'шева сп'ід'ниц'і, оксам'і'това, сп'ід'ниц'і, полотн'ін'ки, 'ват'ін'і шта'ни та інші*),
- «дія > поясний одяг» (*'зап'аска, 'опи'нка, 'припи'нка та інші*),
- «зовнішній вигляд > поясний одяг» (*сп'ід'ниц'і у 'хмари', гарбу'зова сп'ід'ниц'і, фал'дована сп'ід'ниц'і, гоф'рована сп'ід'ниц'і та інші*).

Аналіз назв поясного одягу, поширеного на Покутті, дає підстави стверджувати, що досліджувана лексико-семантична група має досить розгалужену структуру. Назви поясного одягу покутського регіону різноманітні за своїм семантичним обсягом, фонетичним (*пл'ісе'рі(о)ўка, 'гор'ба(о)тка, 'кра(е)жка*), акцентуаційним (*ре'м'ін', 'опи'нка*), словотвірним (*ва'тован'і – 'ват'ін'і шта'ни*) варіюванням. Досліджувані номінації у побутовій лексиці Покуття представлені не тільки однослівними назвами, а й аналітичними назвами (*гарбу'зова сп'ід'ниц'і, сати'є н'кова сп'ід'ниц'і, пар'чева сп'ід'ниц'і, сп'ід'ниц'і у 'хмари', 'сп'ід'ниц'і з прутами'*).

Досліджуючи динаміку мовлення, можемо виокремити причини змін в лексичній системі:

- позамовні зміни, які спричинені міграційними процесами, розвитком матеріальної культури, модернізацією життя тощо,
- мовні чинники, які проявляються архаїзацією лексем, міжмовними та міждіалектними контактами та іншим.

Серед частих мовних перетворень є:

- зміни семантичного обсягу лексем (семантизація, десемантизація, транссемантизація);

• перенесення значень (метафоризація, метонімізація), внаслідок чого семантичний обсяг слів може зазнавати розширення, звуження або трансформації.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, у наш час, коли діалектне мовлення активно реагує на соціально-економічні та культурно-історичні зрушення в суспільстві, проблеми, пов'язані зі змінами у мові, набувають особливої актуальності і вимагають глибокого аналізу.

Фіксуючи діалекти на сучасному етапі, ми зауважили динамічні процеси у покутських говірках. Однак змінюючись в залежності від конкретних умов, говори разом з тим на протязі багатьох століть зберігають і свої давні риси.

У дослідженні динаміки говіркового мовлення Покуття на сьогодні зроблено лише перші кроки. Перспективу подальших наукових розвідок вбачаємо у вивченні нових тематичних груп лексики, інших мовних рівнів (фонетики, морфології, синтаксису). Укладання лінгвогеографічного атласу, формування джерельної бази у вигляді аудіозаписів, хрестоматії діалектних текстів на матеріалі говорів Покуття дадуть змогу ґрунтовніше дослідити динаміку і статику в мовленні носіїв говірки.

ПЕРЕЛІК ОБСТЕЖЕНИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ІВАНО–ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ І ЇХ СКОРОЧЕНЬ

Бал. – Балинці Снятинський район; Бор. – Бортники Тлумацький район; Бук. – Буківна Тлумацький район; Вин. – Виноград Коломийський район; Вільш. – Вільшаниця Тисменицький район; Вор. – Ворона Коломийський район; Гв. – Гвіздець Коломийський район; Гер. – Герасимів Тлумацький район; Глуш. – Глушків Городенківський район; Гор. – Городенка; Гос. – Гостів Тлумацький район; Дж. – Джурів Снятинський район; Жив. – Живачів Тлумацький район; Жук. – Жукотин Коломийського району; Заб. – Заболотів Снятинський район; Заг. – Загайпіль Коломийський район; Задуб. – Задубрівці Снятинський район; Закр. – Закрівці Коломийський район; Клуб. – Клубівці Тисменицький район; Кн. – Княже Снятинський район; Кол. – Коломия; Коп. – Копачинці Городенківський район; Кор. – Коршів Коломийський район; Корол. – Королівка Тлумацький район; Марк. – Марківці Тисменицький район; Лука. – Лука Городенківський район; Матеїв. – Матеївці Коломийський район; Мил. – Милування Тисменицький район; Мос. – Мостище Тлумацький район; Незв. – Незвисько Городенківський район; Ниж. – Нижнів Тлумацький район; Нов. – Новоселівка Городенківський район; Об. – Обертин Тлумацький район; Ол. – Олеша Тлумацький район; Орел. – Орель Снятинський район; Пал. – Палагичі Тлумацький район; Пет. – Петрів Тлумацький район; Печ. – Печеніжин Коломийський район; Підв. – Підвисоке Снятинський район; Пог. – Погоня Тисменицький район; Пот. – Поточище Городенківський район; Прут. – Прутівка Снятинський район; Рак. – Раковець Городенківський район; Реп. – Репужинці Городенківський район; Рун. – Рунгури Коломийський район; Ст. Кр. – Старі Кривотули Тисменицький район; Стец. – Стецева Снятинський район; Тисм. – Тисмениця; Тл. – Тлумач; Топ. – Топорівці Городенківський район; Тр. – Троїця Снятинський район; Тул. – Тулуків Снятинський район; Туч. – Тучапи Снятинський район; Уг. – Угорники Коломийський район; Хом. – Хом'яківка Тисменицький район; Хот. – Хотимир Тлумацький район; Чер. – Черемхів Коломийський район; Чорн. – Чорнолізці Тисме-

ницький район; Як. – Яківка Тлумацький район; Яс.-Піл. – Ясенів-Пільний Городенківський район.

ДЖЕРЕЛА

- Аркушин – Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок : у 2 т. Луцьк : Вежа, 2000.
- ГГ – Гуцульські говірки. Короткий словник / відп. ред. Я. Закревська. Львів, 1997. 232 с.
- Кольберг – Покуття. Етнографічний опис / здійснив Оскар Кольберг. Том 1. Краків, 1882 / пер. з пол. Т. Буженко. *Наук. запис. Инст. народозн. Івано-Франківськ*, 2006. Вип. 9–10. С. 306–334.
- Матейко – Матейко К. І. Український народний одяг. Етнографічний словник. К., Наукова думка, 1996. 192с.
- Онишкевич – Онишкевич М. Й. Словник бойківських говірок : в 2 ч. Київ, 1984.
- Пиртей – Пиртей П. С. Короткий словник лемківських говірок / Упорядкування й підготовка до друку Є. Д. Турчин. Івано-Франківськ : Сіверія МВ, 2004. 364 с.
- СБГ – Словник буковинських говірок / за заг. ред. Н. В. Гуяванюк. Чернівці : Рута, 2005. 688 с.
- СУМ – Словник української мови : у 11 т. Київ : Наук. думка, 1970–1980.
- Шило – Шило Г. Надністрянський регіональний словник. Львів : Інститут українозн. ім. Крип'якевича НАН України, 2008 (Серія «Діалектологічна скриня»). 288 с.

SOURCES

- Arkushin – GL Arkushin Dictionary of West Polish dialects. In 2 volumes Lutsk, Tower, 2000.
- GG – Hutsul speeches. A short dictionary. Ans. ed. Y. Zakrevskaya. Lviv, 1997. 232 p.
- Kolberg – Pokuttya. Ethnographic description. / Performed by Oscar Kolberg. Volume 1. Krakow, 1882; trans. from the floor. T. Buzhenko. Science. record. Inst. folk. Iv.Fr., 2006. Issue 9–10. Pp. 306–334.
- Mateiko – Mateiko KI Ukrainian folk clothing. Ethnographic Dictionary. K., Scientific Thought, 1996. 192s.
- Onishkevich – MI Onishkevich Dictionary of Boyko's dialects. In two parts. K., 1984.
- Pirtei – Pirtei PS A short dictionary of Lemko dialects / Arranging and preparing for printing E.D. Turkin. Ivano-Frankivsk, Siveria MV, 2004. 364s.
- SBG – Dictionary of Bukovynian dialects / For the head. ed. NV Guwanyuk. Chernivtsi, Ruta. 2005. 688 p.
- СУМ – Dictionary of the Ukrainian Language. At 11t. Kiev, Sciences. opinion, 1970–1980.
- Shiloh – Shiloh G. Transnistrian Regional Dictionary. Lviv, Ukrainian Studies Institute them. Krypiakyevych NAS of Ukraine, 2008 (Dialectic Box Series). 288 p.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бігусяк М. В. Динаміка семантичної структури назв будівельних процесів, дій та їх виконавців у говірках передкарпатського ареалу. *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*. 2 (30). 2015. С. 76–85.

2. Бігусяк М. Динамічні процеси в аграрному дискурсі говірок Прикарпаття Волинь – Житомирщина, 26, 2015. С. 18–28.
3. Вакульчук С. П. До питання дослідження динаміки говірок. *Лінгвістика*, 1 (25). Ч. 1. 2012. С. 50–58.
4. Гавадзин О. Я. Динамічні процеси в одяговому назовництві Покуття. Ямгорів, 24–25, 2014. С. 243–263.
5. Гавадзин О. Я. Назви одягу, взуття, головних уборів, прикрас Покуття, структура, семантика, ареалогія : дис. ... канд. філол. наук) / ДВНЗ «Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника». Івано-Франківськ, 2014. 369 с.
6. Герман К. Розвиток лексики українських говірок Буковини в ХХ столітті. *Науковий вісник Чернівецького університету* : зб. наук. праць, Чернівці, 2008. № 428–429. С. 9–16.
7. Глуховцева К. Д. Динаміка українських східнослов'янських говірок Луганськ : Альма-матер, 2005. 592 с.
8. Гримашевич Г. І. Динаміка лексики одягу в говірках Середнього Полісся / Г. І. Гримашевич. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*, 6. 2011. С. 133–139.
9. Клименко Н. Ф. Динамічні процеси в сучасній українській лексиці. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2008. 336 с.
10. Козачук Г. О. Взаємодія літературної і діалектної побутової лексики. *Мовознавство*. 1985. № 2. С. 44–47.
11. Лесюк М. П. Динамічні процеси в говорах Прикарпаття. *Мовознавство*, 2011. № 4. С. 22–35.
12. Лисиченко Л. А. Динамічні процеси в українській мові кінця ХХ – початку ХХІ століття. *Лінгвістичні дослідження* : зб. наук. праць, Харків, 28, 2009. С. 100–105.
13. Марєєв Д. «Атлас української мови» як база вивчення динаміки говірки. Волинь–Житомирщина. 2013. № 24. С. 63–67.
14. Мартинова Г. Асимілятивно–дисимілятивні зміни приголосних у середньонадніпрянських говірках. *Мовознавчий вісник* : зб. наук. пр. / МОН України. Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. Черкаси, 2013. № 16–17. С. 38–47.
15. Юсікова О. Динаміка говірки як об'єкт дослідження. Діалектна лексика, лексикологічний, лексикографічний та лінгвогеографічний аспекти. 2005. С. 97–101.
16. Ястремська Т. О. Динаміка діалектних явищ у тексті. Діалекти в синхронії та діахронії, текст як джерело лінгвістичних студій. Київ, 2015. С. 480–492.

REFERENCES

1. Bigusyak, M. V. (2015). Dynamics of the semantic structure of names of construction processes, actions and their performers in the dialect of the Carpathian area. *Precarpathian Bulletin of NTSh. Word*, 2 (30), 76–85. [in Ukrainian].
2. Bigusyak, M. (2015). Dynamic Processes in the Agrarian Discourse of the Prykarpattya Volyn–Zhytomyr Region, 26, 18–28. [in Ukrainian].
3. Vakulchuk, S. P. (2012). On the Study of Speech Dynamics, *Linguistics*, 1 (25), Part 1, 50–58. [in Ukrainian].
4. Gawadzin, O. E. (2014). Dynamic processes in the attire of Pokuttia. *Yamgoriv*, 24–25, 243–263. [in Ukrainian].
5. Gawadzin, O. E. (2014). Names of clothes, shoes, hats, ornaments Pokuttia, structure, semantics, areology. (Ph.D. in Philology). Higher Educational Institution «Carpathians. nat. them. Vasyl Stefaniak», Ivano–Frankivsk. [in Ukrainian].

6. Herman, K. (2008). Development of the vocabulary of Ukrainian Bukovina sayings in the twentieth century. *Scientific Bulletin of Chernivtsi University, Coll. Sciences. Proceedings, Chernivtsi*, 428–429, 9–16. [in Ukrainian].
7. Glukhovtseva, K. (2005). Dynamics of Ukrainian Eastern Slavic dialects Lugansk, Alma Mater, 592. [in Ukrainian].
8. Grimashevich, G. I. (2011). Dynamics of clothing vocabulary in the sayings of the Middle Polesie. *Philological studios. Scientific Bulletin of Kryvyi Rih State Pedagogical University*, 6, 133–139. [in Ukrainian].
9. Klimenko, N. F. (2008). *Dynamic Processes in Modern Ukrainian Vocabulary*, K., Dmitry Burago Publishing House. [in Ukrainian].
10. Kozachuk, G. O. Interaction of literary and dialect household vocabulary. *Linguistics*. 1985. № 2. 44–47. [in Ukrainian].
11. Lesyuk, M. P. (2011). Dynamic Processes in the Speeches of Prykarpattia, *Linguistics*, 4, 22–35. [in Ukrainian].
12. Lisichenko, L. A. (2009). Dynamic Processes in the Ukrainian Language of the End of the Twentieth – Beginning of the Twenty–First Century Sciences. *Prut, Kharkov*, 28, 100–105. [in Ukrainian].
13. Mariyev, D. (2013) Atlas of the Ukrainian Language as a Basis for the Study of Speech Dynamics, *Volyn–Zhytomyr Region*, 24, 63–67. [in Ukrainian].
14. Martinova, G. (2013). Assimilative–Dissimilative Changes of Consonants in the Middle Adrian Speeches, *Linguistic Bulletin, Coll. Sciences. / MES of Ukraine. Cherkasy Nat. them. B. Khmelnytsky, Cherkasy*, 16–17, 38–47. [in Ukrainian].
15. Yusikova, O. (2005). Speech dynamics as a subject of study. *Dialectical vocabulary, lexicological, lexicographic and linguographic aspects*, 97–101. [in Ukrainian].
16. Yastremskaya, T. O. (2015) Dynamics of dialect phenomena in the text. *Dialects in synchrony and diachrony, text as a source of linguistic studies, Kiev*, 480–492. [in Ukrainian].

DYNAMICS OF SPEAKING SPEAKERS (ON CLOTHING MATERIAL)

Oksana Gavadzyn

*Candidate of Philology, Leading Specialist of the Educational and Scientific Institute of Ukrainian Studies at the Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ukraine, Ivano-Frankivsk).
E-mail: fil-oks@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-7697-4800
Research ID: N-1624-2018*

The article theoretical questions of the study of dynamic processes in conversations are researched. The basic approaches available in linguistics are dynamics and statics in dialects are elucidated. The state of the Pokuttia's rigorous study is revealed. The prospects for studying the dialect language of Pokuttia are outlined. The place of the Pouchure dialects in the study of dynamic processes in Ukrainian dialects is determined.

The study of dynamic processes in modern speech communication is relevant and multifaceted. Dialectologists are interested in the causes, directions, pace of change in conversations.

The existence of dialectal speech in oral form complicates the manifestation of the patterns of changes in the dialect, as the dynamic is manifested by spatial layers and individual characteristics, non-coding of speech, the complex history of each dialect

and the society, which uses the appropriate dialect, which increases the attention to extra-language factors in the formation and functioning of dialect.

In the description of speech dynamics, in particular dialect, a special technique was developed, phonological, morphological and lexical oppositions are considered, on which one can determine the development of the system, to determine the stability of its individual units. It is known that the lexical system is changing faster than other language levels.

In the study of the dynamics of the dialects of Pokuttia, only the first steps have been taken today. The prospect of further scientific research is seen in the study of new thematic groups of vocabulary, other language levels (phonetics, morphology, syntax), the conclusion of a linggo-geographic atlas, the formation of a source base in the form of audio recordings, dialects of dialectal texts.

In our time, when dialectal speech actively reacts to socioeconomic and cultural-historical changes in society, problems associated with changes in language, become of particular relevance and require a thorough analysis.

Key words: *dynamic processes, dialect, dialectal speech, Ukrainian language atlas, Pokuttia range.*

Статтю подано до редколегії 10.10.2019.